

Remissvar Riktlinjer för hantering av arkiv i Gävle kommun

Dnr 16NAN9
2016-04-28

Näringsliv & arbetsmarknad Gävle

Björn Selim
Telefon 026-17 93 24
bjorn.selim@gavle.se

Remissvar – Riktlinje för arkiv i Gävle kommun

Övergripande kommentarer

Först och främst anser Näringsliv & arbetsmarknad Gävle (NAG) att de kommentarer som medföljer förslaget till riktlinjer bör ingå i det slutgiltiga förslaget.

I enlighet med missivet ska kommentarerna tas bort och inte ingå i det slutgiltiga beslutet om riktlinjer. Huruvida det innebär att kommentarerna ska överföras till en tjänsteskrivelse i samband med beslutet eller om de helt ska försvinna efter remissomgången går inte att utläsa. Kommentarer är skrivna som en blandning av förtydliganden av huvudtexten och specificeringar av arbetssätt, det är alltså inte endast förklarande kommentarer. Utan kommentarerna hade det varit allt för svårt att kunna utläsa en sådan betydelse av huvudtexten för att kunna dra de slutsatser som specificeringarna av arbetssättet innebär. Kort sagt, huvudtexten kan inte förstås på det sätt som kommentarerna gör gällande utan hjälp av kommentarerna.

NAG betona att det är viktigt att de kommunala bolagen görs associationsrättsligt bindande till att följa riktlinjerna.

NAG rekommenderar att kravet på att tillämpa en processororienterad arkivredovisning förändras såtillvida att det specificeras att det införs hos kommunstyrelsen först.

Generellt sätt är NAG positiva till riktlinjerna, under den förutsättning att den tolkning som gjorts av i huvudsak kommentarerna är korrekt. För att skapa den enhetlighet som förslaget innebär emotses kommunstyrelsens ledarskap, framför allt kring arbete med en processororienterad arkivredovisning.

Kommentarer kring de olika delarna

Mål och syfte

I stycket anges att syftet med riktlinjerna är att fastställa hur arkivhanteringen ska organiseras och att närmare precisera ansvarsfördelningen utöver vad som framgår av gällande lagar och förordningar. Mer än så sägs inte i stycket och det lämnas inte heller en kommentar.

Det är lite oklart om det endast är en beskrivande text eller om det är ett ställningstagande. Om det är ett ställningstagande hade det varit lämpligt med en mer detaljerad beskrivning av ansvarsfördelningen emellan arkivmyndigheten och de olika myndigheterna och bolagen. Innehållsmässigt framgår det till viss del senare i förslaget, men givet att syftet är att precisera en ansvarsfördelning bör det göras så tydligt som möjligt.

Vad är arkiv?

I kommentarerna till stycket så betonas teknikneutraliteten i hanteringen av allmänna handlingar på ett sådant sätt att det inte går att missuppfatta innebörden, det ses som väldigt positivt. Att gallring egentligen är ett undantag är även det ett påpekande som inte kan göras ofta nog. Även arkivlagens krav på att det är innehållet i handlingarna som är avgörande om det ska gallras snarare än mängden eller kostnaderna är även det ett påpekande som alltid bör göras.

Ansvar

Att det är först i kommentarerna som det tydliggörs att arkivmyndigheten rekommenderar att endast chefer ska ansvar för arkiven är symptomatiskt för den problematik som finns med att läsa förslaget utan kommentarerna. Att NAG sedan håller med i sakfrågan och har den typen av organisering redan idag är en annan sak.

Att arkivmyndigheten endast kan lämna rekommendationer och råd är ett påpekande som väl stämmer in med ansvarsfördelningen som beskrivs. Men det stämmer inte överens med att arkivmyndigheten i enlighet med arkivlagen fungerar som tillsynsmyndighet över de andra myndigheterna. I det ljuset finns det en inneboende otydlighet när tillsynsmyndigheten i en kommentar, som i det slutgiltiga beslutet inte ska ingå, beskriver att det "det är viktigt" att ansvaret finns dokumenterat i t.ex. en dokumenthanteringsplan och att särskilda funktioner finns utsedda som arkivansvariga. Att NAG återigen håller med i sakfrågan och har den typen av organisering redan idag är fortfarande en annan sak.

Ett upplägg där det klart och tydligt framkom att kommunarkivet i egenskap av tillsynsmyndighet förväntar vi oss följande och ni som enskild myndighet har ansvaret för att organisera hade varit väsentligt mycket bättre i huvudtexten under rubriken ansvar. Gärna med några konkreta exempel i eventuella kommentarer.

Organisation och förändrade arbetssätt

NAG har inget att invända mot att bör byts ut mot ska när det gäller samråd.

Vad som däremot är värt att fundera på är vad som utgör en väsentlig förändring som påverkar förutsättningarna för arkivvård. Givetvis finns det en inneboende svårighet med att skapa en sådan definition och det är troligtvis syftet till att kommunarkivet föreslår att ett samråd ska ske. Icke desto mindre

så finns en, om inte annat pedagogisk, poäng med ytterligare information. Lämpligtvis i den arkivguide som omnämns.

Arkivvård

När det gäller informationen i texten under rubriken 'arkivvård' så kommer förslaget att tillämpa processbeskrivning ges en egen rubrik.

NAG är glada att syftet kring arkivvård så tydligt specificeras; att vara organiserade för att underlätta utlämnandet av allmänna handlingar.

När det gäller kravet att ha en arkivbeskrivning och en dokumenthanteringsplan som separata dokument så har NAG inget emot det förfarandet. De rekommendationer som arkivmyndigheten ger angående dokumenthanteringsplan i arkivguiden får gärna förtydligas. NAG utgår ifrån att liknande rekommendationer för arkivbeskrivning framöver kommer ingå i arkivguiden. Likt kommunarkivet så anser NAG att behovet av konkret vägledning är stort.

Generellt sett kan sägas att för att handla om arkivvård så innehåller kommentarerna till huvudtexten mycket information om arkivmyndighetens arbete och redogörande för ansvarsfrågan. Indirekt ställer det ökade krav på att såväl rekommendationer och specifikationer återfinns i arkivguiden.

Gallring

Om det med hänsyn till följande mening i huvudtexten "Inför varje gallringsbeslut ska nämnden samråda med arkivmyndigheten" innebär att inför beslut om antagande av dokumenthanteringsplanen så ställer sig NAG positiva till förslaget.

Ett förtydligande om vad som åsyftas i kommentarerna med texten som handlar om avställningar ur verksamhetssystem och scanna pappershandlingar vore önskvärt. Likaså vore det önskvärt med antingen ett förtydligande eller information i arkivguiden om vad det samråd ska ske vid förändrade arbetssätt och förändringar som väsentligt påverkar myndighetens arkivhantering kan innebära. Kopplat till förslaget om att inför en processororienterad arkivredovisning får kravet stor relevans.

Arkivmyndigheten

I enlighet med §84 Ks 2016-04-12 så förtydligas ansvarsförhållandena för kommunarkivet som tillsynsmyndighet och även befogenheterna för dess enhetschef. Den information som där framkommer får anses som en väsentlig del i förslaget till riktlinjer och borde ingå i huvudtexten.

"enhetschefen för kommunarkivet får besluta om förelägganden, i de fall förvaltningarna behöver rätta till brister i hanteringen av allmänna handlingar. I de fall arkivansvariga förvaltningschefer av något skäl inte ser till att rätta till bristerna eller motiverar varför de inte kan rättas till föreslås att arkivmyndigheten uppmärksammar kommunens revisorer på förekommande brister"

När det gäller ovanstående citat så är möjligheten att utfärda förelägganden inget som nämns och innebörden av dessa förelägganden skulle förtjänas att tydliggöras. Att arkivmyndigheten uppmärksammar kommunens revisorer på eventuella brister är något som NAG ser som naturligt och välkomnar.

Att arkivmyndigheten får besluta om hos vilken nämnd eller styrelse där en gemensam upptagning ska bilda arkiv välkomnas av NAG. Det förutsetts att en sådana beslut fattas, görs allmänt tillgängliga i arkivguiden och att resurser och administrering därom hanteras av kommunarkivet.

Innebörden av formuleringen i det sista stycket av kommentarerna "Arkivmyndigheten förutsätts att organisera sin förvaltning och sina uppdrag genom att säkerställa behovet av kompetens och andra nödvändiga resurser" skulle tjäna på ett klagörande såvida det är något speciellt som åsyftas med denna beskrivande text. Kort sagt, att kommunarkivet har erforderliga resurser för sitt arbete får anses som givet.

Kommentarer specifikt kring den processororienterad arkivredovisning

I huvudtexten under rubriken 'arkivvård' står följande; "I Gävle kommun ska nämnder och styrelser, från och med att dessa riktlinjer fastställs, tillämpa processororienterad arkivredovisning".

De frågor som direkt infinner sig och som kräver en förklaring är; varför ska inte de kommunala bolagen omfattas? vad innebär från och med fastställande tillämpa- är det förändringar som görs efter fastställandet eller innebär det att det ska införas i samband med fastställandet? varför finns ingen mer detaljerad beskrivning från kommunarkivet kring vad det innebär så att det blir möjligt att göra en uppskattning av de resurser som krävs?

En mer detaljerad beskrivning från kommunarkivet kring vad processororienterad arkivredovisning innebär skulle kunna vara kommunarkivets bedömning av vilka resurser i form av tid, personal och medel som krävs för införandet hos den myndigheten man själv tillhör, kommunstyrelsen. Ett förtydligande kring vilka informations och rådgivningsinsatser kommunarkivet kan erbjuda andra myndigheter vore välkommet för att kunna göra en adekvat bedömning av kostnader som framför allt relaterar till personal.

Om man utgår ifrån den vägledning för processororienterad informationskartläggning som Riksarkivet och Myndigheten för Samhällsskydd och beredskap gemensamt publicerade 2012 så beskrivs ett arbetssätt som tar betydande resurser i anspråk. De workshops som leds av en analysledare, har tillknutits en sekreterare och rekommenderas ha ett antal experter tillknutna till sig utöver den personal som ska beskriva processen bedöms ta runt 3-4 timmar per arbetsprocess. En genomgång av samtliga arbetsprocesser hos en enskild myndighet skulle ta väldigt lång tid i anspråk. Även om arbetet inte genomförs med den nit och noggrannhet som där

beskrivs konstateras att det är ett omfattande arbete. Att det inte går att tillämpa processororienterad arkivredovisning med befintliga resurser och utan en strukturerad planering ifrån kommunarkivet om användandet av den personal som besitter den kompetens som krävs är tydligt.

Som princip att ordna arkiv en processororienterad arkivredovisning tillfredsställande och troligtvis mer i samklang med moderna arbetssätt. De frågor som då infinner sig och kräver en förklaring är; var ska dessa resurser tas ifrån? hur ska de fördelas? kan varje myndigheten rimligtvis genomföra detta utan omfattande stöd ifrån kommunarkivet? Därför får det anses lämpligt att kommunstyrelsen uppvisar det ledarskap som en adekvat styrning innebär.

NAG rekommenderar att kravet på att tillämpa en processororienterad arkivredovisning förändras såtillvida att det specificeras att det införs hos kommunstyrelsen först. Därmed skapas förutsättningarna för de myndigheter och kommunala bolag som ännu inte infört en processororienterad arkivredovisning genom att de frågor som ställs i yttrandet besvaras genom kommunstyrelsens genomförande av riktlinjerna.

Björn Selim
Nämndsekreterare
Näringsliv & arbetsmarknad Gävle